

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

ПРОБЛЕМИ МОДЕРНІЗАЦІЇ УКРАЇНИ

Випуск 1

Матеріали

*Всеукраїнської науково-практичної конференції
“Модернізація України: проблеми та технології успішності
(питання економіки, права, соціології, освіти і культури)”
м. Київ, МАУП, 12 листопада 2015 р.*

Київ
ДП “Видавничий дім “Персонал”
2015

*Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом
(протокол № 8 від 30.09.15)*

Редакційна колегія:

А. М. Подоляка (голова), д-р юрид. наук, проф.;
М. Ф. Головатий (заступник голови), д-р політ. наук, проф.;
А. А. Ігнатченко (відповідальний редактор), канд. техн. наук;
О. В. Баєва, д-р біол. наук, проф.;
І. П. Бідзюра, д-р політ. наук, проф.;
В. М. Воронін, д-р іст. наук;
В. Б. Захожай, д-р екон. наук, проф.;
В. І. Литвиненко, канд. юрид. наук., доц.;
В. В. Рябцев, канд. техн. наук; доц.;
Д. Г. Юник, д-р пед. наук, проф.

Матеріали подано в авторській редакції.

Відповідальність за зміст та орфографію матеріалів несуть автори.

Проблеми модернізації України : [зб. наук. пр.] / МАУП. — К.: ДП
“Видавничий дім “Персонал”, 2008 —

С76 Вип. 1: Матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. “Модернізація України:
проблеми та технології успішності (питання економіки, права, соціології,
освіти і культури)”, 12 листопада 2015 р. / редкол.: А. М. Подоляка (голо-
ва) [та ін.]. — 2015. — 486 с. : іл. — Бібліогр. у кінці ст.

У пропонованому збірнику подано тези учасників науково-практичних
конференцій з проблематики широкого кола аспектів процесу системної модерніза-
ції України.

Для науковців, громадсько-політичних діячів, студентів, а також усіх, хто
цікавиться розвитком Української держави і світовим досвідом проведення модер-
нізаційних процесів.

ББК 63.3(4УКР)я43+67.9(4УКР)301я43

Опанасюк В. В. Роль стандартизації та сертифікації в забезпеченні якості туристичних послуг	226
Пальм Н. Д. Диалог культур в епоху глобалізації	233
Піньковська Г. В. Інноваційно-інвестиційна привабливість сфери культури.....	237
Табаків В. З. Інтеграція вищої ІТ-освіти України в світовий ІТ-освітній простір	241
Тімашова В. М. Громадянське суспільство – джерело формування політичної еліти України	245
Тордія Н. В. Тенденції розвитку екологічного туризму	248
Тьорло В. О., Мірошниченко В. В. Передумови сталого розвитку регіонів України та проблеми їх використання в період становлення ринкової економіки.....	254
Утвенко В. В. Проблема інформаційного забезпечення управління житлово-комунальною сферою України	257
Філіппов М. І., Амбросенко О. П. Менеджмент підприємств туристичної індустрії в умовах фінансової нестабільності	261
Чиркова О. А. Мовно-культурна ідентичність української нації: сучасні реалії.....	266
Шановалова А. М. Інституційний вимір місцевого самоврядування в проявах громадянського суспільства.....	270
Юсеф Н. Современные глобальные особенности влияния на социально-экономическое, научно-техническое и культурное развитие стран Ближнего Востока.....	274
Берестецька Л. М. Формування компетентності майбутнього менеджера за допомогою тренінгових технологій.....	279
Бігдаш В. Д. Модернізація як суттєвий чинник реформування вітчизняного страхового ринку.....	282
Вакуленко Н. А. Теоретичні аспекти процесу іншомовної підготовки студентів-економістів професійно орієнтованого спілкування іноземною мовою.....	285
Гаршина Л. А. Формування особистості майбутнього фахівця шляхом використання міжкультурного підходу в мовній освіті	288
Головач Н. В. Формування професійної спрямованості майбутніх фахівців з управління персоналом та економіки праці	290

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ЕКОЛОГІЧНОГО ТУРИЗМУ

На території України є достатньо сприятливі умови та ресурси для розвитку екологічного туризму. Але низький рівень розвитку туристичної інфраструктури призвів до того, що екологічний туризм відстає від загальносвітових тенденцій. За оцінками багатьох учених існує великий потенціал розвитку екологічного туризму в заповідних територіях. Проте варто пам'ятати, що екологічний туризм це не тільки відпочинок в заповідних територіях, але й збереження “дикої природи” в гірській території України. Екологічний туризм — це не окремий вид, це напрямок розвитку індустрії туризму, який ґрунтується на принципах стійкого розвитку. Україна володіє значним туристично-рекреаційним потенціалом, і при правильному підході екологічний туризм може стати одним з локомотивів наповнення державної скарбниці.

Екологічний туризм — це не обов'язково подорож пішки для фізично витривалих людей з важким рюкзаком за плечима. Він може бути і досить комфортним, але не будь-якою ціною, особливо якщо мова йде про незайману природу. Такий один з основних постулатів екологічного туризму. Інакше кажучи, пропоновані тури або маршрути повинні відповідати принципу екологічності, який передбачає:

- використання екологічного транспорту — велосипедів, безмоторних човнів, парашанів тощо або екологічного виду палива;
- організацію привалів, бівуаків, туалетів, багать, приготування їжі (з екологічно чистих місцевих продуктів) в строго відведених для цього місцях.

Екологічний туризм — туризм, об'єктами якого можуть бути як природні, так і культурні визначні місця, природні та природно-антропогенні ландшафти, де традиційна культура складає одне ціле з навколишнім середовищем, це поняття. Екологічний туризм входить в поняття пригодницького туризму. Але, незважаючи на те, що ці види туризму багато в чому схожі, поняття пригодницького туризму не поглинає поняття екологічного туризму.

Екологічний туризм можна віднести до пізнавального, так як під час подорожі туристи сподіваються з одного боку, отримати деякі знання, а з другого — відпочити на природі.

Розрізняють декілька різновидів екологічного туризму:

1. Науковий екологічний туризм. Цей вид туризму є джерелом інформації про віддалені і маловивчені райони. У наукових польових дослі-

дженнях використовується допомогу туристів — добровольців, тому що дані дослідження не вимагають високої кваліфікації.

2. Пізнавальний екологічний туризм. Об'єктами пізнавального екологічного туризму є деякі найцікавіші біологічні види, так звані *star species*. Це можуть бути слони або хижакі і копитні Східної Африки та Азії. Однак зустрічаються і такі різновиди пізнавального екологічного туризму як: пішохідні походи, спостереження за птахами, кіно — і фото зйомка, екосафарі, проживання в наметових містечках, альпінізм рибна ловля, водний туризм (байдарки, каное, плоти), ботанічні екскурсії, спостереження за екзотичними метеликами.
3. Рекреаційний екологічний туризм. Об'єктами цього підвиду туризму є об'єкти неживої природи, геоморфологічні, гідрологічні об'єкти, а також гори, печери, озера і річки. Рекреаційний екологічний туризм включає в себе спортивний туризм, альпінізм, лижні, водні, пішохідні та інші види активного і пасивного відпочинку. Також об'єктами екологічного туризму можуть бути екзотичні, рослинні співтовариства або ж біоценозу (тропічні ліси, квітуча тундра влітку або пустеля навесні). Але найбільше екотуристів приваблюють унікальні ландшафти.

Сучасний туризм завдає шкоди навколишньому середовищу, відбувається зміна природних умов, особливо погіршення життєвих умов людей, тваринного і рослинного світу. Тобто, незважаючи на те, що природне середовище є найважливішим сировинним ресурсом туристичного регіону, туристи також, як і люди, які керують туристичною індустрією, короткочасне задоволення своїх індивідуальних потреб ставлять вище, ніж турботу про тривале використання природи. Отже, потрібно терміново міняти таке ставлення до навколишнього середовища, оскільки, завдаючи шкоди їй, ми завдаємо шкоди самим собі.

Україна в своєму розпорядженні має велику різноманітність природно-кліматичних умов і ландшафтів, володіє великою культурно — історичною спадщиною, завдяки чому має шанс приєднатися до світового туристичного процесу.

В Україні функціонує більше 2-х тис. підприємств з надання туристичних послуг, готельний фонд складає 1100 підприємств, які можуть одночасно обслужити 125 тис. чоловік; налічується близько 50 тис. пам'яток історії та культури. Також в країні прийнятий закон “Про туризм”, згідно з яким Держава проголошує туризм одним з найбільш пріоритетних напрямків розвитку національної культури та економіки і створює сприятливі умови для туристичної діяльності; створено Державний комітет України по туризму при Кабінеті Міністрів з метою реалізації державної політики у галузі туризму, координації діяльності державних установ приватного та іноземного капіталу, відповідного представництва країни в міжнародних організаціях.

Україна багата на різноманітні природні туристичні ресурси, що є важливою передумовою розвитку екологічного туризму. Це кліматичні, біологічні, гідрологічні, ландшафтні ресурси, джерела мінеральних вод, лікувальні

грязі та ін. Загальна площа земель, придатних для рекреації і туристичного використання, займає 9,4 млн га, що становить 15,6 відсотків усієї території України. З них 7,1 млн га припадає на рівнинні рекреаційні території, 2,3 млн га — на гірські (1,9 млн га — на Карпати і 0,4 млн га). Умовно придатні для туристичного використання — 7,8 млн га.

Найсприятливіший для рекреації клімат характерний для Причорноморської частини України. Завдяки взаємодії сухих степових і теплих вологих морських повітряних мас тут створюється специфічний, корисний для здоров'я мікроклімат. Іншим природним туристичним ресурсом нашої країни є її ліси. Загальна площа лісового фонду України становить 10 млн га (15 % усієї території країни). Найбільша лісистість спостерігається на Поліссі і в Карпатах, менша — в Кримських горах. Основними лісоутворювальними породами є сосна, смерека, дуб, граб, бук. Найціннішими для туристичного використання і оздоровлення є соснові (Полісся) та смерекові (Карпати) ліси. Перебування в них позитивно впливає на дихальну, кровоносну й імунну системи, має заспокійливу дію, підвищує тонус.

Мінеральні води є по всій території України, та найбільше їх на Закарпатті, в Луганській, Дніпропетровській, Полтавській, Рівненській областях, трохи менше в Івано-Франківській, Харківській, Житомирській, Вінницькій та Хмельницькій. Цілющі лікувальні властивості мають води Передкарпаття (Моршин, Східниця, Трускавець). У нашій країні є різноманітні види мінеральних лікувальних вод: вуглекислі води — в районі Карпат і Полісся, сірководневі й бромисті — у Передкарпатті, хлорид-но-натрієві — на Закарпатті та на півдні України, родонові — у Житомирській і Вінницькій областях. На Закарпатті є родовища залізистих і миш'якових вод, сульфатні — на півдні України, натрієві — майже по всій території країни.

Як очевидно, причини, що стримують розвиток екологічного туризму в Україні, достатньо серйозні. У сучасних умовах політичної й економічної непевності їхнє усунення може затягтися на тривалий час. Це означало б, по-перше, упущену економічну вигоду, а по-друге, що продовжується екологічна стагнація, яку можна було б стримати, сприяючи розвитку екологічного туризму.

Враховуючи обставини розвитку екологічного туризму в світі можна вважати екологічний туризм доцільним і необхідним елементом державної концепції розвитку туризму на перспективу.

У зв'язку з тим, що зараз формується нове наукове уявлення про ландшафт, в який крім природних включаються історико-культурні утворення, великого значення набуває гуманістична цінність ландшафту. Національні природні парки України, в яких охороняються природні та історико-культурні комплекси, мають велике, ще не до кінця усвідомлене суспільством рекреаційне значення. Вони покликані служити справі патріотичного виховання населення, особливо молоді, в дусі шанування рідної природи та історії.

У останні роки попит на рекреацію на природі збільшується, тому що середовище життя сучасної людини не відповідає його фізичним і психоло-

гічним потребам. У залежності від цього росте популярність екологічного туризму і в нашій країні також [8, с. 179].

Проблеми щодо перспектив розвитку екологічного туризму є головним чином у внутрішньому туризмі, у той час як виїзний туризм продовжує розвиватися. Порушення балансу між цими видами туризму призводить до того, що з України вивозиться валюта, що могла б інвестуватися в зміцнення матеріально-технічної бази внутрішнього екологічного туризму.

Що ж стримує розвиток екологічного туризму в Україні при наявності потужної екотуристської бази:

В основному це економічні й організаційні причини. До числа економічних причин відносяться:

- 1) відсутність необхідного початкового капіталу для фінансування робіт із створення екоцентрів, що приступили б до проробки всього комплексу питань, що відносяться до формування цільових програм екологічних подорожей;
- 2) незначність інвестицій в інфраструктуру екологічного туризму, що позначається на стані готельного, транспортного обслуговування туристів;
- 3) відсутність засобів на проведення рекламної компанії з метою притягнення уваги потенційних туристів до відвідання хоча б тих територій, що мають у своєму розпорядженні деяку інфраструктуру для прийому, розміщення й обслуговування гостей.

До організаційних причин можна віднести:

- 1) обмеженість туристичних маршрутів у місцях екологічного туризму і їхньої слабкої облаштованості;
- 2) відсутність спеціалізованих турорганізацій у сфері екологічного туризму;
- 3) бюрократичні заборони й обмеження на відвідання екологічного туризму привабливих у природному відношенні місць в основному внаслідок нерозробленого механізму взаємодії адміністрації природних територій, що охороняються з організаторами екотуристських подорожей і екскурсій;
- 4) скромний набір рекреаційних послуг для туристів;
- 5) відсутність реклами екологічного туризму;
- 6) обмеженість кваліфікованих спеціалістів в області екологічного туризму, спроможних взяти на себе розробку, організацію і проведення екологічних турів;
- 7) відсутність необхідної законодавчої бази екологічного туризму.

На подолання приблизно таких проблем напрямлені вітчизняні та зарубіжні програми розвитку екологічного туризму.

Водночас дуже глибокого дослідження потребує визначення напрямків формування теоретичної та методичної бази менеджменту екотуристських підприємств. Особливу увагу слід звернути на розкриття системоформуючої ролі менеджменту в екологічному туризмі, змісту фахової діяльності менеджера в цьому важливому і відповідальному напрямку туризму, його

значення в конструктивному, з позиції географії розв'язанні багатоплавної проблеми раціонального природокористування, охорони і відтворення природного і соціокультурного середовища. Це вимагає розробки конструктивно-географічних основ управління екологічним туризмом.

До основних завдань програми розвитку екологічного туризму в Україні відносяться наступні:

- законодавче оформлення здійснюваної в межах територій екотуристичної діяльності;
- впровадження економічного механізму надання платних туристичних послуг, створення на засадах самозабезпечення, самофінансування та самоокупності госпрозрахункових рекреаційних структурних підрозділів України;
- забезпечення національних природних парків рекреаційно-туристичною інфраструктурою відповідно до міжнародних стандартів (умови проживання і харчування туристів, транспортні засоби, спостережні вежі тощо);
- розробка та облаштування науково-пізнавальних туристських маршрутів та еколого-освітніх екскурсійних стежок відповідно до параметрів внутрішнього та зовнішнього пейзажного різноманіття природних ландшафтів (малі архітектурні форми, інформаційно-охоронні знаки, інформаційні щити тощо);
- обґрунтування і механізм визначення допустимих величин рекреаційних навантажень па ландшафтні комплекси природно-заповідних територій, використовуваних в цілях відпочинку, туризму і лікування;
- інвентаризація та кількісно-якісна оцінка наявних на природно-заповідних територіях рекреаційних природних (бальнеологічні, кліматичні, лісові, пейзажні) та історико-культурних ресурсів;
- формування у туристів, відпочиваючих інтелектуально-гуманістичного світобачення та патріотичного ставлення до природної і культурної спадщини країни.

Проаналізувавши основні напрямки розвитку екологічного туризму у світі, а також, беручи до уваги основні положення концепції “сталого розвитку”, можемо зробити висновок, що екологічний туризм — це туристська діяльність, метою якої є пізнання особливостей малозмінених природних і традиційних культурних ландшафтів за умови збереження ландшафтного різноманіття.

В Україні екологічний туризм перебуває на початковій стадії розвитку. Екотуристичні мандрівки організуються переважно на самодіяльному рівні, комерційна діяльність у цьому напрямку лише зароджується. Однак уже помітне виділення двох шляхів розвитку екологічного туризму — “американського” та “європейського”. Перший формується у вигляді організації спортивно-туристських подорожей в екстремальних природних умовах, другий — у формі організованого відпочинку у сільській місцевості із залученням до традиційної місцевої культури.

Література

1. Басарай І., Білик Н. Екологічні наслідки спонтанного демонтажу промислових вузькоколіїних залізниць // Промисловий та туристичний транспорт, Вип. 2. — Л., 2003. — С. 63–68. — Т. 8. — С. 63–68.
2. Біланюк В. І. Ландшафти Українських Карпат в зонах трансмагістральних трубопроводів. — Л.: “Меркатор”, 1998. — С. 19–29, 34–40, 41–62. — Т. 8.
3. Бордун О. Вплив комунікаційної інфраструктури на навколишнє середовище // Вісник Львів. ун.-ту. Серія географічна, 2000. — Вип. 26. — С. 233–236. — Т. 8.
4. Дмитрук О. Ю. Екологічний туризм: Сучасні концепції менеджменту і маркетингу. Навчальний посібник. — 2-е вид., перероб. інфор. — “Альтерпрес”, 2004. — Т. 1. — С. 5–54.
5. Егоренков Л. Н. Экология туризма и сервиса: Учеб. пособие. — М.: Финансы и статистика, 2003. — С. 208.
6. Лук’янихін В. О. Екологічний менеджмент у системі управління збалансованим розвитком: Монографія. — Суми: Університетська книга, 2003. — Т. 11. — С. 113–143.
7. Правова база з питань екології та охорони природного середовища. Збірник нормативно-правових актів / Укладач М. І. Камлик. — К.: Атака, 2001. — Т. 10.
8. Сергеева Т. К. Экологический туризм. — М.: Финансы и статистика, 2004; Стадницький Ю. І. Екологічні основи управління оздоровленням довкілля (методологія і практика). — Л.: Держ. Ун-т “Львівська політехніка”, 1999. — Т. 11.
9. Храбовченко В. В. Экологический туризм: Учеб.-метод. пособие. — М.: Финансы и статистика, 2003. — Т. 1. — С. 5–31.